

1917 YILI ÖNCESİ LEV TROÇKİ

ÖZET

Lev Davidoviç Troçki, üstlenmiş olduğu görevler ve devrime olan inancını sahaya en iyi şekilde yansıtmayı başarmış bir lider olarak Rus Devrimi tarihinin en önemli şahsiyetlerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Çarlık zulmü altında yıllarca ezilmiş ve artık yoksulluğun ve çaresizliğin verdiği bitkinlikle Çarlık rejimine başkaldırmayı akıl dahi edemeyecek yorgunlukta olan bir halkın içerisinde yükselen bu aslen Yahudi asıllı olan devrimci şahsiyetin yetişmiş olduğu aile muhakkak bir inceleme konusu olmalıdır. Aynı zamanda çevresi ona eğitim veren kişiler ve öğretmenler, karşılaştığı zorluklar ve onu bu devrimci fikirlere yönelten hadiseler yakından incelenmelidir. Çocukluk ve gençlik dönemleri ile birlikte artık bu sosyalist gruplara katılması, kendini göstermesi daha ilk zamanlarda çok dikkat çekmiş; Troçki'nin yalnızca sosyalist gruplara ilgi duyan hevesli bir genç değil aynı zamanda bu fikirlerin mühendisliğini yapacak kadar kendini geliştirmiş; başta Lenin olmak üzere diğer sosyalist liderlerin kısa zamanda dikkatini çekmiş ve aktif görev almaya başlamış; hem devrim süresince hem devrim sonrası Rusya'nın durumu ile yakından ilgilenmiş, üst düzey görevlerde bulunmuş bir fikir adamıdır.

Anahtar Kelimeler: Troçki, Çarlık, Sosyalist, Devrim

LEV TROÇKİ BEFORE 1917

ABSTRACT

Lev Davidovich Trotsky is regarded as one of the most important figures in the history of the Russian Revolution as a leader who succeeded in reflecting her belief in the revolution to the field in the best way possible. The family in which this originally Jewish revolutionary personality was brought up from among a people who were crushed for years under the tyranny of Tsarism and exhausted by the exhaustion of poverty and despair and who could not even think of revolting against the Tsarist regime should definitely be a subject of examination. At the same time, the people and educators around her, the difficulties she faced, and the events that led her to these revolutionary ideas should be closely examined. His participation in these socialist groups during his childhood and youth has attracted a lot of attention from the very beginning. Trotsky is not only an enthusiastic young person interested in socialist groups but also developed himself enough to engineer these ideas, and other socialist leaders, especially Lenin, in a short time. He was an intellectual who caught his attention and took an active role and held high-level positions who were closely involved with the situation of Russia both during and after the revolution.

Keywords: Trotsky, Tsarism, Socialist, Revolution

1. GİRİŞ

Dünya Tarihi'nin en önemli hadiselerinden birisi olan 1917 Rus Devrimi birçok araştırmacının konusu haline gelmiş ve birçok çalışma günümüze kadar ulaşmıştır.

Bu devrimin Lenin'den sonra en önemli isimlerinden bir tanesi olan Lev Troçki, gerek çocukluk yılları gerek devrim öncesi ve sonrasındaki rolü ile Rus ve dünya tarihinin sembol isimlerinden birisi haline gelmiştir. Bu sebeple özellikle Troçki konusunda bu şekilde bir çalışma yapma ihtiyacı hissedilmiştir.

Bu çalışmada öncelikle Lev Troçki'nin çocukluk yılları hakkında bir değerlendirme yapılmıştır.

Çalışmanın diğer basamağında ise artık genç bir sosyalist olarak bilinen Troçki'nin faaliyetleri hakkındaki çalışmaya yer verilmiştir.

2. LEV DAVIDOVİÇ TROÇKİ

Lev Troçki, zamanın Rusya'sında kullanılan Julian Takvimi'ne göre 26 Ekim 1879'da (Batı Takvimi'ne göre 7 Kasım) Ukrayna'nın Yanovka köyünde dünyaya geldi. (Cliff, 2013:13). Troçki'nin bazı

kaynaklarda doğum tarihinin 1978 olarak geçmesinin sebebi çocukluk yıllarının geçtiği kolonilerden birisi olan 'Gromokley' kolonisinde nüfus kütüklerinin pek düzgün olmayışından ötürü işlerin zamanında kaydedilememesi sorunuydu. Okula gönderilmek istendiğinde yaşının küçük olduğu ortaya çıkınca yaşını 1979 yerine bir yaş büyüterek 1978 olarak kaydedip okula o şekilde gönderilmiştir (Troçki, 1999:20).

Bu bölge, çiftçiliğin yoğun olarak yapıldığı ve çok sayıda koloninin bulunduğu bir yerdi. Yanovka Köyü'nün bağlı olduğu Herson vilayetine bağlı Elizavetgrad şehrinde yaklaşık 40 Yahudi kolonisi kurulduğu bilinmektedir. İşte bu kolonilerden birisi de Troçki'nin hayat bulacağı 'Bronshstein' ailesi idi. Bu ailenin yaklaşık 400 hektar toprağı olduğu bilinmektedir (Vitol, 2011:237).

Troçki'nin yetiştiği aile çok dindar bir yapıda değildi. Bu sebeple Troçki, herhangi bir din dayatması ile yetişmemiştir. Dini açıdan rahat olmakla birlikte ailesinin elbet tabii bir inancı vardı. Bronshstein ailesi, Musevi bir ailedir (Deutscher, 2017:22).

David Bronstein, çocuklarının eğitim konusunda bir sıkıntı çekmemelerini istiyordu. Çünkü kendi eğitimi konusunda bir takım aksaklıklar yaşamış ve bunun çocuklarında da aynı şekilde olmasını istemiyordu. Öyle ki bir Yahudi olmasına rağmen çocuklarının eğitim için bir Hristiyan okuluna gitmesinden rahatsızlık duymamıştır. Tabi ki bunda çok dindar bir yapısı olmaması da oldukça etkilidir (Service, 2018:56).

Troçki, yedi yaşında iken ailesi tarafından Yanovka'ya birkaç kilometre uzaklıktaki bir Yahudi-Alman kolonisi olan Gromokla'daki özel Yahudi din okulu olan *Heder'e* gönderildi. Burada Tevrat'ı okuyup İbraniceden Rusça diline çeviri yapmayı öğrendi. Müfredatın içinde bulundurduğu diğer dersler de Rusça okuma ve aritmetik idi. Yiddiş dilini bir türlü kavrayamayan Lev Troçki öğretmenini anlamakta sıkıntı yaşıyor ve arkadaşları ile de iletişim kurmakta sıkıntı yaşıyordu. Engellere rağmen Rusça okuma yazmayı öğrendi. Ancak bu durumlardan çok sıkılmış olduğu için okuldan alındı (Cliff, 2013:14).

Troçki'nin eğitim hayatı 1888'de Odessa şehrine gönderilmesi ile farklı bir boyut kazandı. Din ile pek yakından bir ilgisi olmayan Lev Troçki Yahudi bir aileden geldiği için bu statüde değerlendiriliyordu. Bu Troçki için bir problem idi. Çünkü zamanın devlet okulları Yahudiler için yüzde on kota belirlemişti. Bu da okullarda rüşvet ve iltimasın yolunu açıyordu. Bunları yapmayan bir kişinin ortaöğretimine bu okullarda devam etme şansı yoktu. Her okulun kendine özgü bir programı olduğundan yıllarca hangi okulun daha üstün ya da hangi müfredatın çocuklar için daha iyi olduğu tartışılıp durdu. Troçki, bir devlet okuluna girmeye hazırlandığı sırada bu tartışmalar artık kesilmişti. Hükümet özel bir emirle şu ya da bu eğitimin daha üstün olduğu tartışmalarını yasaklamıştı (Troçki, 1999:61).

Bir sonbahar ayında Troçki, Aziz Pavel okulunun sınavlarına girmiştir. Burada aldığı sınav puanı Rusça dersinden 5 üzerinden 3, aritmetik ise yine 5 üzerinden 4 olarak kayıtlara geçmiştir. Bu notlar fena değil gibi gözükse de işin aslı öyle değildir. Bu kota daha sıkı bir elemeyi gerektiriyordu ve sistem bu sebeple sınavı yapan öğretmenlerin ve müdürün bir rüşvet kapısı haline gelmiştir. Sınav neticesinde Lev Troçki hazırlık sınıfına kabul edilmiştir ve bu sınıfta okuyanlar yine bir üst sınıfa geçeceklerinde kota ile karşı karşıya gelmek durumunda kalacaklardır (Troçki, 1999:61).

Troçki'nin Odessa macerası ise şu şekilde başlar: Troçki, Musevi okulundan ayrıldığı zamanlarda Yanovka'ya birisi gelmiştir. Bu kişi küçüklükten gençlik zamanlarının sonuna kadar Lev'i etkilemiş bir kişi idi. Gelen konuk Bayan Bronshstein'in akrabalarından, biraz gazeteciliği biraz da istatistikçiliği olan birisi idi. Liberal düşüncelerin etkisinde kalmış ve siyasi bir suçtan dolayı üniversiteden atılan Moissei Filipoviç Spentzer idi. O Lev'i okutmak için Odessa'ya götürme hususunda ailesinden izin almış, Troçki'nin ailesi de bu isteği kabul etmiştir. Troçki'yi ilk etapta Ukrayna ve Rusça karışımı yerine, düzgün bir Rusça konuşması yönünde eğittiler. Artık onu Yanovka köylüsü olarak değil terbiyeli bir şehirli olarak görmek istiyorlardı. Artık Troçki'nin önünde farklı alanlara da yönelebileceği alternatifler vardı. Spentzerler, ona akşamları klasik Rus şairlerinden Puşkin ve Lermontov'u okurdu. Çok sevdikleri bilinen başka bir şair ise Nekrasov idi. Bu şairin sevilmesinde şüphesiz çarlığın zulmüne başkaldırmış toplumcu bir şair olarak anılması etkili olmuştur. Bunun dışında *Oliver Twist* için gözyaşı döktüğü de bilinmektedir. Tolstoy'un o zamanlarda yeni yasaklanmış olan *Karanlığın Gücü* adlı piyesi gizlice okuduğu ve çok etkilendiği de bilinenler arasındadır (Deutscher, 2017:30).

Yaşamının ilk yıllarında Troçki'nin devrimci, hırslı bir sosyalist olabileceğini gösteren huyları yoktur. Tam aksine daha sakin, matematik ve edebiyat seven bir kimse idi o. Kendi söylemlerinde de belirttiği

gibi edebiyatın, daha ilk yıllardan onu sardığı üzerinde kimi zaman güçlü kimi zaman güçsüz ancak zaman geçtikçe artan şekilde bir edebiyat etkisi içerisinde idi. Ona göre ancak sanatçılar, gazeteciler, yazarlar seçkin bir kimsenin girebileceği bir dünya meydana getirebilirdi. Bu düşüncüyü o kadar benimsemişti ki ikinci sınıfta birkaç arkadaşı ile birlikte dergi çıkarmaya karar vermişlerdi. Dergiye *Kaplya* (damla) adını vermişlerdi. Bu dergi üzerinden çok fazla şiir ve hikaye yayınlamışlardı. Troçki'nin bir arkadaşı okulun edebiyat öğretmenlerinden Krijanovski'ye dergiyi göstermeyi teklif etti ve bu fikir Troçki tarafında da olumlu karşılandı. Krijanovski uzun ve dikkatli bakışlarla dergiyi inceledikten sonra yazıların fena olmadığını ancak her kim kaleme aldıysa onun vezin bilmediğini söylemiş, dersi bırakmış ve uzun bir süre vezin konusu üzerinde durmuştur. Bu gelişmeler ilk dergi deneyimi için olumlu gibi gözükse de Krijanovski'nin isteği ile okulda dergi ve gazete çıkarmak yasaklanmıştır (Troçki, 1999:82).

Lev Troçki'nin okulda yaşadığı önemli hadiselerinden başka bir tanesi de şudur:

Fransızca öğretmeni, Alman öğrencilerden yana sıkıntılı idi. Bir gün Bakker adında bir çocuğu özellikle aşağıladı. Öğrenciler de başını Lev'in çektiği bir kararla, adına konser dedikleri bir protesto eylemi kararı aldılar. Konser, öğretmen sınıftan çıkarken herkesin eliyle ağzını kapatıp ulumasıydı. Böylece sesin kimden çıktığı belli olmuyordu. Ancak bu protesto karşısında çok sinirlenen öğretmenin girişimleri ile bazı öğrenciler disipline verecekleri haberi öğrenciler arasında büyük panik yarattı. Öğrenciler genel anlamda renk vermemeyi başarmış olmasına rağmen ciddi cezalar verilen bazı çocukları bu kararın arkasında Lev olduğunu söyleyince artık onun için her şey daha da zor bir hal almaya başlamıştı. Lev, bu olay sonrası okuldan atılmıştır. Ancak bu hadise onun haksızlığa karşı savaşıma ve akranlarına liderlik etme konusundaki ilk deneyimi idi. Bu olaydan yaklaşık 30 yıl kadar sonra Troçki'nin ağzından şu kelimeler dökülecekti;

“Bunun benim girdiğim ilk siyasal sınav olduğu söylenebilir. Bu olayda şöyle bir gruplaşma olmuştu: Bir uçta müzevirler ve kıskançlar; diğer uçta delikanlı, cesur çocuklar ve ortada tarafsız, sallantıda olan kitle. Bu üç grup, sonraki yıllarda da hiçbir zaman tam ortadan kalkmadı. Ben hayatımda en değişik koşullarda bunlarla tekrar tekrar karşılaştım.” (Cliff, 2013:15).

Troçki eğitimine devam ettiği Aziz Pavel okulunda 6 sınıf bulunuyordu. Bu sebeple liseyi bitirmiş sayılabilmesi için aynı cins başka bir okulun sınavına girip 7 yıl sonunda lise diploması alabiliyordu. O sebeple Odessa'daki hayatı sonra ermiştir (Deutscher, 2017:36).

Lev Troçki kendi okul yaşantısını anlatırken eğitim aldığı okulların kötü okullar arasında olmadığını söylemiştir. Kendi ifadesiyle ilk bilgilerden başka çalışma düzeni ve disiplini kazandığını ve buna sonraları çok kez ihtiyaç duyduğunu söylemiştir. Ancak amacının tam tersi olarak okulun, bu dünyada yerleşmiş olan şeylere karşı içine nefret tohumları serptiğini söylemiştir (Troçki, 1999:94).

3. YENİ SOSYALİST

Lev Troçki'nin okul hayatının bitip Yanovka'ya döndüğü zaman herhangi bir siyasi görüşünün hala olmadığını söylemek mümkündür. Daha Friedrich bir sene önce ölmüştü. Ancak geleceğin devrimcisi bunu farkında bile değildi. Henüz Karl Marx'ın adını bile duymamıştı. Kendi anlatımına göre; *“Zamanın 17 yaşında olan çocuklarından siyasi bakımdan daha aşağı seviyelerde idim”* demiştir (Deutscher, 2017:36).

Bu durum elbette uzun sürmemiştir. St. Paul'de 6 yıl eğitim veren okulunun ardından, kalan bir yılını tamamlamak için gittiği Nikolaev kentinde benzer bir okula gitmek zorunda kalmıştır. Nikolaev'de geçirdiği o yıl Lev Troçki için dönüm noktası olmuştur. Oğulları sosyalist fikirlerden etkilenmiş bir ailenin yanında kalıyordu. Onların aracılığı ile sosyalist çevreye girdi (Cliff, 2013:15).

Troçki, okul yıllarının başında her ne kadar bu fikirleri uçuk olarak nitelendirse de ardı arkası kesilmeyen sosyal adaletsizlikler gözüne daha da sert çarpmaya başlamış, çevrenin de etkisiyle etrafına ördüğü o zırh zayıflamaya başlamıştı.

En sonunda yenilgisini kabul etti ve birdenbire sosyalizme çok hızlı bir şekilde sarıldı. Görüşünü öyle bir savunmaya başladı ki kendisini sosyalist yapanlar dahi bu duruma şaşır kaldılar (Deutscher, 2017: 41).

Çok geçmeden Troçki etrafında da artık göze batmaya başlayacaktır. Daha öğrencilik yıllarında tanıştığı Marksist hareketin bir sonucu olarak *Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi*'nin bir kolu olan *Güney Rusya Çalışanlar Birliği*'ne girdi. Grubun fikirlerini yaymak için birçok çalışma düzenledi. Buradaki faaliyetlerinden ötürü 1898 yılında Çarlık Polisi tarafından tutuklandı. İki sene hapis hayatından sonra Sibirya'ya sürgüne gönderildi. Asıl adı Leo Davidoviç Bronstein, sürgün döneminde *Troçki* takma adını kullanmaya başladı. Sürgünde olduğu sıralarda Marksist bir felsefe öğrencisi olan Aleksandra Sokolovskaya ile tanıştı ve evlendi (Yeşil, 2016:19).

Cezaevinde ve sürgünde olmak üzere 4,5 sene geçiren Lev Troçki Sibirya kolonilerinden daha geniş bir eylem alanına özlem duymaya başladı. Bu yüzden 1902 senesinde Sibirya'dan kaçmaya karar verdi. O yıl kabaran işçi hareketi sırasında Aleksandra Sokolovskaya, onu Sibirya'dan kaçmaya ikna etti. Biri henüz dört aylık olan küçük çocukları olması sebebiyle Lev, tek başına kaçmaya karar verdi (Cliff, 2013:25).

Lev, *Irkutsk'tan* ayrılmadan önce yoldaşları ona sahte pasaport vermeyi başardılar. Pasaportu alan Troçki bir köylünün at arabasına gizlenip yakındaki demiryolu istasyonuna kadar ilerledi (Cliff, 2013:25).

Troçki, 1902'de Londra'ya geçmiş ve Lenin'in eşi olan Krupskaya, onu hemen birkaç blok ötede yer alan *Vera Zasuliç ve Martov'un* oturduğu bir eve götürdü. Zasuliç, bir siyasal mahkuma kötü muamele edildiği gerekçesi ile bu durumu protesto için Troçki'nin doğumundan bir sene önce St. Petersburg Jandarma Komutanı General Trepov'u vuran kişi olması sebebi ile Troçki'nin gözünde tam bir efsaneydi. Şimdi ise devrimin yaşayan efsanesi ile aynı çatı altında olmanın heyecanı içindeydi (Cliff, 2013:27).

Troçki'nin burada kendi ifadeleri önemlidir:

“Londra'da ve daha sonra Cenevre'de Zasuliç ve Martov'la, Lenin'le görüştüğümüzden daha sık görüşmüştüm. Londra'da aynı evde yaşadığımız, Cenevre'de de yemeklerimizi genelde aynı restoranda yediğimiz için Martov ve Zasuliç ile günde birkaç defa görüşüyordum. Oysa Lenin, evcimen birisi idi. Resmi toplantılar dışında onunla buluşmalar sıradan olaylardı. Martov'da belirgin görülen bohem alışkanlıklar ve zevkler, Lenin'e tamamen yabancı idi. Ne kadar kıt zamanı olursa olsun, zamanı en değerli şey olduğunu biliyordu. Teorik çalışmalarını yaptığı ve genelde gazete makalelerini yazdığı British Museum'un kütüphanesinde çok fazla zaman geçirirdi.” (Troçki, 1999:163).

Troçki'nin ve sosyalistlerin kendi tarihlerini yazmak için bir araya geldikleri 1898 yılında gerçekleşen ilk kongre, oldukça zayıf bir olaydı ve pek umut bağlanmamıştı. Fakat 1903 yılında gerçekleşecek ikinci kongre öyle değildi, Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin gerçekleşecek ikinci kongresi için çok çaba harcandı ve birçok kişi tarafından derin umutlar bağlandı.

Gündemin en önemli maddesi parti programı idi. Plekhanov ile Lenin, *Iskra* taslağının kabul edilmesi için açılan tartışmaya liderlik ettiler ve başarılı oldular. Aslına bakılacak olursa Troçki yedek kuvvetler arasında idi ve kontrol tamamen *Iskra'da* idi (Service, 2018:110).

Asıl sorunlar ise tartışma sırasının örgütlenmeye geldiği sırada yaşandı. Tartışma gruplarından bir tanesi Yahudi Birliği'nden gelen beş kişilik grup idi. Birlik üyeleri partiye imtiyazlarla katılabilme hakkı konusunda bastırıyorlardı. Yerleşim bildirgesi ile yerleşmiş Yahudi yerleşimlerinde örgütlenmiş halde idiler ve Rusya'da bulunan bütün Marksist gruplardan daha kalabalıktılar. Kendi bölgeleri için özerklik talebinde bulunmuşlardır fakat bu *Iskracılara* göre milliyetçilik demektir ve bu sebeple kabul edilmesi mümkün değildi. Bu sebeple net bir biçimde karşı çıktılar. Ancak sayıca üstün olmalarına güvenen grup az farkla yapılan oylamayı kaybedince bu durumu hazmedemeyip salonu terk ettiler. Bu da *Iskra* hakimiyetini pekiştirmek dışında başka bir sonuç vermedi. Buna karşın Plekhanov, Martov ve Lenin'in keyfi yerine idi. Parti programı taslağı kurultayda kabul edildi. Bununla birlikte partinin yapılmasına ilişkin teklif onaylanmıştı. Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi, kurultaydan birlik ve beraberlik içinde ve daha da güçlenmiş gibi çıkmışa benziyordu (Service, 2018:110).

Sonra ne olduysa oldu ve Lenin ile Martov partiye kaydedilecek üyelerle ilgili bir konuda ters düştüler ve *Iskracılar* kendi içlerinde ikiye bölündü. Her ikisi de disiplinli ve merkezî bir yapıdan, gizlilikten yanaydı ama Lenin aktif görev almak istemeyenlerin partiye kaydedilmemesi gerektiğini savunuyordu.

Martov ise bunun tehlikeli olabileceği düşüncesinde idi. Martov'a göre Lenin'in formülü sadece tam zamanlı devrimcilerden oluşan bir örgütün ortaya çıkmasına neden oldu. Oysa ihtiyaç duyulan asıl şey, işçi sınıfından binlerce üyeyi rahatlıkla cezp edebilecek bir örgüt idi. Martov, Lenin'in Marksist bir parti ile uyuşmayan otoriter bir yaklaşım içinde olduğunu iddia ediyordu. Bu hadiseler neticesinde Lenin'in yandaşları kendilerine 'Sertler', Martov yanlılarına ise 'Yumuşaklar' adını takmışlardı (Service, 2018:111)

2. Kongrenin azınlık grubunda yer alan Troçki'nin bu grupla ilişkisi pek uzun sürmedi. Çünkü grup içerisindeki ayrılıklar daha ilk aylarda iki çizgi halinde oluşmuştu. Aslında Troçki azınlık grubunun da çoğunluk grubu ile hemen birleşmesi gerektiğine inanıyordu. Bölünme çok ağır bir hata olacağından birleşmenin çok acil bir şekilde olması gerekiyordu (Troçki, 1999:182).

Ancak bu durumdan daha kötüsü ne Lenin ne de Martov'un tartışmanın kongreyle birlikte sona erdiğini düşünmemesiydi. Lenin hala kendi söylemlerinde Martov'un azınlıkçı grubuna ayrıştırıcı cümleler söylemeye devam etmiş ve bu söylemler Troçki'yi oldukça bunaltmıştır (Service, 2018:111).

Yıl 1905'e geldiğinde büyük bir grev Troçki'nin hayatında yer almıştır. Ancak bu grev herhangi bir plan olmadan gerçekleşmiştir. İlk önce Moskova'da bir basımevinde başlayan grev sonraları yatıştı. Partiler kesin savaşın 9/22 Ocak ayında başlayacağını bildirdikleri için Troçki de daha vakit olduğunu düşünerek Finlandiya'ya çekilmiş ve telaşsız bir şekilde çalışmaya koyulmuştu (Troçki, 1999:192).

1902 Devrimi'nin tecrübesi, Troçki'yi Bolşeviklerle yaklaşması için teşvik edici olmadı. Birincisi bir parti örgütü olmadan kendisi, olaylar üzerinde büyük etki yaratarak Petersburg Sovyeti'nin lideri olmayı başarmıştı. Lunaçarski'nin *Devrimci Silüetler* adlı kitabında da belirttiği gibi;

“1905-1906 yıllarında bütün Sosyal Demokrat liderler içinde, hiç kuşkusuz en hazırlıklı olanın kendisi olduğunu gösterenin genç yaşına rağmen Troçki olduğunu söylemeliyim. Söylemiş olduğum gibi o sırada Lenin'i bile etkilemiş olan bir çeşit mülteci dar bakış açısının etkisinde kalmayan hemen hemen yoktu. Troçki; geniş, ulusal ölçekte siyasi bir mücadele yürütmenin ne anlama geldiğini tüm diğerlerinden daha iyi kavramıştı. O devrimden muazzam popülerite kazanarak çıkmıştı; oysa ne Lenin ne de Martov hemen hemen hiçbir şey kazanmamıştı. Plehanov ise yarı-Kadet eğilimleri yüzünden çok şey kaybetmişti. O zaman Troçki en ön cephede yer almıştı.” (Cliff, 2013:73).

1905 Devrimi, lider, örgütçü ve teorisyen olarak Troçki için büyük bir sınavdı ve o bu sınavdan alınının akıyla çıktı. 9 Ocak Pazar günü Petersburg'da askerler, aileleri ile birlikte reform dileklerini içeren bir dilekçe ile Çar'ın kışlık sarayına yürüyen halka ateş açıldılar. Bundan sonra kanlı Pazar olarak kayıtlara geçecek bu hadise ile sarsılan işçiler, öfkeyle bir kitlesel grev ve gösteri yoluna gitmekten geri durmadılar. Halkın bu isyanı zamanla silahlı kuvvetlere de yansdı. Silahlı kuvvetlerde ise ilk ciddi isyan Karadeniz'in Odessa Limanının da bulunan denizcilerin işçiler safına geçtiği *Potemkin* zırhlısı içinde gerçekleşen isyandır. Petersburg yakınlarındaki Kronstadt deniz üssü ve Karadeniz'de bulunan Sivastopol denizcileri de isyan etti. Orduda isyanların sayısı nisan-haziran arasında 89'a yükselmiştir. Köylüler de çok durmadan eyleme geçti. Yaklaşık 2 bin malikâne, isyan eden köylüler tarafından ateşe verildi (Cliff, 2013:97).

13 Ekim'de Petersburg'da *İşçi Konseyi(Sovyet)* kuruldu.

1905 Devrimi, Troçki'nin kitlelere liderlik etme konusundaki olağanüstü yeteneğini ortaya çıkarmıştı. Aynı zamanda 1905 Yaz'ında Troçki *'Nihayet Rus toplumunun iç kuvvetleri ve Rus Devrimi'nin yarattığı olasılıklarla ilgili kendi formülünü ortaya koymuştur. Sürekli Devrim Teorisi'ni geliştirmiştir* (Cliff, 2013:98).

1905 yılı, Rusya için 1917 yılının genel provasıdır. Bu Troçki için de böyledir. 1917 olaylarına gönüllü olarak katılan Lev Troçki bunu kendisi için Petersburg Sovyeti üyelerinin 3 Aralık 1905'te içeri atılmasıyla kesintiye uğrayan işin devamı olarak görmesidir (Troçki, 1999:203).

Çarlık rejiminin kaçınılmaz iflasını bildiren *'Mali Bildiri'* yayınladığı günün ertesinde hemen herkes kuşku içerisinde idi. Bu bildiri de, halk edinilmiş zafere ulaştığı gün Romanov'ların borçlarını tanımayacaktır (Troçki, 1999:203).

İşçi delegeleri Sovyet'in bildirisini ilanında; *“Otokrasi hiçbir zaman halkın güvenini kazanamamıştır ve iktidara halkın eliyle getirilmemiştir. Bundan ötürü, çarın hükümetine halkla açık savaş halinde iken verilecek borçların ödenmesini kabul etmemeye karar vermiş bulunuyoruz.”* şeklinde açıklama yayınlayarak bu konuda net tavırlarını ortaya koymuştur.

Paris Borsası, bildiriye birkaç ay sonra Çar'a yeniden yedi yüz elli milyon Frank borç vererek cevap vermiştir. Gericici basın ve liberaller, Çar maliyesine ve Avrupa bankerlerine gözdağı vermeyi amaçlayan bildiriye gülünç bakmışlardır. Ekim Devrimi'nin borçlarını da 1918'e kadar ödemeyi başaran yeni yönetim, borçların ödenmediği iddiasını da çürütmüş oluyordu. Bu sebeple her bakımdan 1905 yılı, 1917 yılını hazırlayan bir süreç olarak görmek pek tabii mümkündür (Troçki, 1999:204).

Troçki'nin 1905 olaylarının ardından 10 yıl sürecek olan bir sürgün hayatı başlamıştı. 1907-1910 yılları ise gericilik yılları idi. İşçi hareketlerinin geri çekilmesi ve grev hareketlerinin felaket bir biçimde azaldığı dönem olarak kayıtlara geçmiştir. Lenin bu zamanları: *“1908'de ve daha çok da 1909'da, grevcilerin sayısı devrim öncesi on yılın ortalamasından çok düşüktü.”* diyerek ifade etmiştir (Cliff, 2013:177).

Troçki bu gelişmelerin ardında Viyana'ya yerleşmeye karar verdi. Aslında bu karar partisinin mülteci fraksiyonlarının temellerinin bulunduğu yerde yaşamak istediğinin bir göstergesi olarak kabul edilir. Çünkü burada İsviçre'deki parti içi çekişmelerin uzağında istediği gibi hareket edebileceği bir lokasyon olarak belirliyordu. Bu dönem parti içi atışmaların en yoğun olduğu dönemdi. Bolşevikler ve Menşevikler durmadan birbirlerine saldırıyordu. Ayrıca bu gruplar içinde de bölünmeler söz konusu idi. Troçki'nin bu durumdan ne kadar şaşkın kaldığı da bilinmektedir. Bu durumdan oldukça rahatsız gözükten Troçki, iki grubun davetlerini de umursamaz idi (Service, 2018:146).

İlerleyen süreç artık Bolşeviklerin güç kazanmaya başladığı dönemi işaret ediyordu.

1911 yılında Rusya işçilerinin ağır ağır saldırıya geçmelerine tanıklık edildi. İşçi hareketi, 4 Eylül 1912'de Lena'da altın madeni işçilerinin korkunç bir şekilde katledilmesi ile muazzam bir ivme kazandı. Sibiryaya demiryollarının iki bin kilometre uzağındaki Tayga Ormanları bölgesinde yer alan Lena altın yataklarında altı bin işçi grevde idi. Bir subayın jandarmaya, silahsız kalabalığa ateş etme emri verince 500'den fazla işçi öldü ya da yaralandı. Bu hadiseden sonra grevin etkisi yayılarak tüm ülkeyi sardı. İşçi hareketinin canlanması 1. Dünya Savaşı'nın başlangıcına kadar devam etti (Cliff, 2013:192).

Bu Ağustos Bloğu ve bloğa temel oluşturan siyasetle çok açık bir kopuştu.

Buna ek olarak 5 Haziran 1915 yılındaki başyazısı ile Troçki, Rus sosyalizminin eski ayrılıklarının tasfiye edilmiş olduğunu bildirdi (Cliff, 2013:222).

Zaman, Bolşevikler lehine işlemeye devam ediyordu. Menşeviklerin bir bölümü Ağustos Bloğu'ndan ayrılma kararı aldılar. Bolşeviklerle Ağustos Bloğu'na karşı geçici bir anlaşma içerisine girdiler. 1912-1914 yılları arasında Uluslararası Marksist Hareket içerisinde savaş konulu tartışmada Troçki, Bolşevikler ile aynı safta yer almıştır. Ancak Rus Devrimi'ni ilgilendiren konularda merkezci tavrını korumuştur (Yeşil, 2016:24).

Troçki, Avrupa'dan ayrılıp Rusya'ya Mayıs 1917'de geçmiştir. Petersburg Sovyeti'nde çalışmaya başlamıştır. Bu arada Bolşevikler Nisan 1917 yılında yaptıkları Parti konferansında, enternasyonalist pozisyonlar savunan gruplar ve kişilerle işbirliği ve birleşmenin imkanlarını arama kararı almışlardır. Bu karar doğrultusunda Troçki ve grubuna Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi (Bolşevik)'ne katılma önerisi götürülmüştür. Troçki, başlangıçta bu teklifi kesin bir dille reddetmiştir ve kendi grubunu güçlendirmeye çalışmıştır. Ancak RSDP'nin kitle etkisinin güçlendiğini gördüğü ve Kerenski'nin Başbakanlığı kabul ettiği şartlarda bu partinin programını ve tüzüğünü kabul etme temelinde Bolşeviklere katılmıştır (Yeşil, 2016:25).

4. SONUÇ

Lev Troçki, yaşadığı döneme damgasını vurmaya başarmış önemli bir sosyalist idi. İlk etapta onun içinde böyle bir sosyalist olabileceğini düşünmek oldukça uzaktı.

Fakat yaşadığı çevreden ziyade eğitim almış olduğu okullar ve ona eşlik eden büyükleri, onun içinde olan ancak onun henüz keşfedemediği bu özelliğin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Ernest Mandel, Troçki ile alakalı olarak şu ifadeleri kullanmıştır: “Troçki, 20. Yüzyılın bütün önemli sosyalistleri arasında çağımızın büyük bir gelişme eğilimleri ve karşıtlıklarını en iyi teşhis eden ve uluslararası işçi hareketinin buna denk düşen kurtuluş stratejisini en açık bir biçimde formüle eden kişidir.” (Mandel, 1992:11).

İşte buradan hareketle Troçki'nin içinde olan ancak kendisinin dahi çok geç farketmediği cevherin ne denli büyük bir cevher olduğunu anlamak mümkündür.

KAYNAKÇA

- CLIFF, T. (2013). *Troçki Ekim'e Doğru*. (Çev.:Ali Çakıroğlu), İstanbul: Marks21 Yayınları.
- DEUTSCHER, I. (2017). *Silahlı Sosyalist Troçki*. (Çev.:Rasih Güran), İstanbul: Alfa Yayınları.
- MANDEL, E. (1992). *Alternatif Olarak Troçki*. (Çev.:Ayşe Köleli), İstanbul: Yazın Yayıncılık.
- SERVICE, R. (2018). *Troçki*. (Çev.:Okan Özler), Ankara: ABİS Yayınları.
- TROÇKİ, L. (1999). *Hayatım*. (Çev.:Müntekim Öçmen), İstanbul: Yazın Yayınları.
- VİTOL, A. (2011). *Lev Troçki ve Türkiye*. 1.Çalıştay Bildirileri, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.
- YEŞİL, H. (2016). *Troçkizm Üzerine Yazılar*. İstanbul: Dönüşüm Yayınları.